

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sønderjydsk Maanedsskrift

Udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland

ved Cl. Eskildsen og H. Lausten-Thomsen.

INDHOLD:

E.: Gamle Lisette fortæller om Knipling i 80 Aar. — H. Lausten-Thomsen: Mordet ved Arnum. — Axel Lange og Chr. Seeberg: Nogle sønderjydske Planter, deres Navne og deres Stilling i Folkloren. — J. Hansen: Salva guardia. — H. P. Hanssen: Gamle Bryllupsskikke paa Als. — Samleren.

Nr. 5. — 1. NOVEMBER 1927. — 4. Aarg.

KJØBENHAVNS HANDELSBANK

KJØBENHAVN
ETABLERET 1873

Aktiekapital (fuldt indbetalt) . . . Kr. 50.000.000
Reservefond - 30.421.765

FILIALER I:

AABENRAA - AARHUS - ESBJERG - GRAASTEN
HADERSLEV - HORSSENS - KALUNDBORG - ODENSE
RANDERS - RØNNE - SØNDERBORG - TOFTLUND
TØNDER - VIBORG - VARDE

Biler udlejes

altid pæne og under paalideligt

Førerskab.

Ogsaa over Grænsen.

H. Jensen Toft

Humlekærren, Tønder

Tel. 276.

Mahlers Turbiner

Leveret c. 400
i Danmark.

Udføres hos

A/s. Møller & Jochumsen,
Horsens.

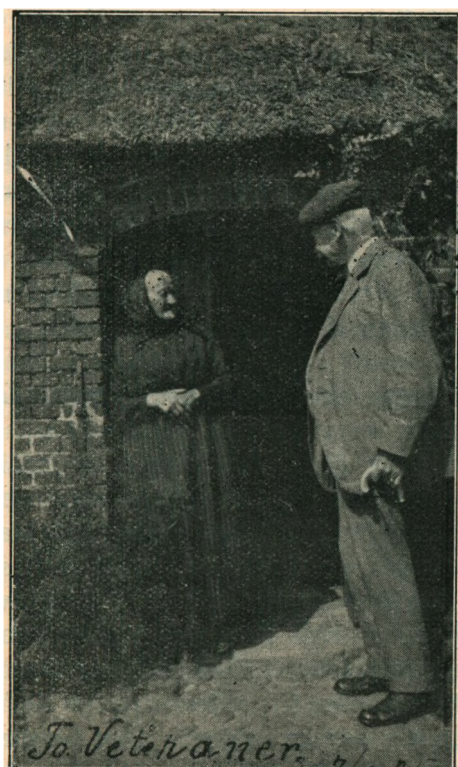
Sønderjydsk Maanedsskrift

Tønder

Postgiro Nr. 9816.

Abonnementspris fjerdingaarlig ved Posten Kr. 1,65, — i
Boghandelen eller frit tilsendt fra Seminarielærer Eskildsen
i Tønder Kr. 1,50.

Gamle Lisette fortæller om Knipling i 80 Aar.

Lisette Dyhrberg og Skovrøy.

Jeg var 7 Aar gammel, da jeg begyndte at lære Kniplingen, i den Alder begyndte de alle dengang.

Vor Lærerinde var en gammel Kone ved Navn Kjestin', der boede her i Rørkær oppe i „æ Raj“, et gammelt, meget langt Hus med 6 fattige Boliger. Kjestin' stammede fra Møgeltønder, var født Vogn og gift med en Arbejder ved Navn Lorenzen. Naar man nu læser om de store Legater, de rige Kniplingskræmmere i Tønder har stiftet, tænker man uvilkaarligt paa de usigeligt usle Kaar, Kniplerskerne levede i. De fleste af dem har vel næsten aldrig faaet noget paa det tørre Brød. Kjestins Mand tjente som Karl i Stemmild og kom kun hjem hver Lørdag og Søndag. Han fik 20 Daler om

Aaret og havde desuden Ret til at grave et Par Læs „Flover“. Kjestin ejede et Faar, som hun flyttede langs Vejkanten, og saaledes fik hun Mælk i Huset. Iøvrigt var Kartoffler og Meldypelse hendes daglige Middagsmad. Om en anden Kniplerske ved Navn Lene Skøtt fortælles, at hun levede ved Kartoffler, dyppet i Sirup med Vand og Eddike.

En Gang om Ugen saa Kjestin' Kød paa Bordet. Naar hun havde været oppe at „skære af“ hos Hansen i Møgeltønder, gik hun paa Hjemvejen ind til en Slagter i Tønder og købte der et Pund fedt, saltet Faarekød. Hjemme skar hun det i fire Dele, og saa havde hun Kød til fire Uger, hver Søndag fik hun og hendes Mand et Fjerdingspund saltet fedt Faarekød til Deling.

Vi var syv Elever, der lærte hos Kjestin', foruden mig min Søster Jette, to af Frits Bødkers, to af Kasten Hjulers og en af Janes. Kjestin' sad i et Hjørne af Stuen, vi langs med de to Vægge, der gik ind til Hjørnet, med Ryggen mod Vinduet. Der betaltes i Lærepenge 3 Søslinger om Ugen for hvert Barn, desuden kom min Moder hver Lørdag Aften med en Kande nysmalket Mælk som Ekstrabetaling. Saa længe min Bedstemoder levede, fik vi engang imellem en særlig Fest. Naar Kjestin' havde stadfæstet, at vi nu havde lært et nyt Mønster, kom Bedstemoder med en Kaffekande og en Kurv med Kavringer i, og saa vankede der Kaffe og Kavringer. Medens min Moder ikke kunde kniple — hun var fra Tønder og var Væverske — havde min Bedstemoder lært at kniple, og hun interesserede sig meget for vore Fremskridt. Hun havde et Par dygtige Hænder. Da min Bedstefader døde, huggede hun med en Økse selv en Gravsten til hans Grav. Denne Gravsten ligger nu her ude foran mit Hus, og man ser Bedstefaders Forbogstaver J. K. hugget ind i Stenen. Bedstemoder holdt paa, at vi skulde kunne „Slagene“, inden vi kom til Kjestin'. Vi stak Naalene i en Flagtørv, og saa øvede Bedstemor med os, indtil vi kunde „æ Slav“.

De fleste Elever begyndte at kniple et smalt Mønster, hvortil der kun hørte 12 Stokke, men jeg maatte begynde med 20, da Hansen i dette Øjeblik ikke havde et Prikkebrev til 12. Saa lærte vi stadig bredere Mønstre, men det gik ofte trangt og tog lang Tid, inden man kunde et Mønster. Vi begyndte hver Morgen Kl. 6 og kniplede saa til Kl. 11, de større til Kl. 11^{1/2}. Hvem der ikke var færdig med sit Pensum til „Middagsværket“, var strafskyldig. Kjestin' skulde saa have Middagsmad og en lille Middagssøvn. Lidt før Kl. 1 var vi foran hendes Hus og legede lidt. Kl. 1 begyndte vi igen, og saa skulde vi have vor „Helgaften“ færdig til Kl. 5 eller 5^{1/2}, ellers var det slemt. Vor Straf bestod i, at vi skulde „sidde næsvis Rakker“. Den paagældende Stakkel fik en Krans af gule Evighedsblomster paa Hovedet og et Ris af Malurt bundet paa Ryggen og blev saa med sit Kniplekskrin sat bagvendt hen med Hovedet ind mod Skabet. Værst var det, naar saa de to gamle Kniplepiger fra Boligen ved Siden af kom ind og spurgte, hvad der her var i Vejen.

Vi maatte hænge i, naar vi skulde faa vor Helgaften færdig i rette Tid, men de gamle Kniplersker kendte det ikke anderledes, og

det er det samme i Dag. Man naar kun noget, naar man har et bestemt Helgafte, der skal naas hver Dag, og der kun kan naas, naar man ikke spilder et Minut og næppe nok tager sig Tid til at se efter Klokken.

Det var tidt strengt nok, særlig da den „næsvisse Rakker“ altid truede os. Vi rystede tidt af Angst, naar vi gik hen til Kjestin', og blev Klokken over 5, inden vi havde vort Helgafte færdig, fik vi Mavepine af Angst. Det er derfor ikke saa mærkeligt, at min Søster endnu 50 Aar efter sagde: „Jeg har aldrig i mit Liv haft saa glad en Dag, som da Kjestin' blev begravet!“ Men hun gjorde nu alligevel Kjestin' Uret. Vi sendte for omved 25 Aar siden et Knipleskrin med et paabegyndt Mønster op til min Søster i Altona. Hun var dengang over 60 Aar gammel og havde ikke kniplet i et halvt Hundrede Aar, men da hun havde sat sig hen foran Skrinet, kunde hun det godt nok.

Kjestin' vidste nok at lette os Arbejdet. Naar vi mødte hos hende om Morgen, spurgte hun: „Har I saa drømt om Mønsteret i Nat?“ — „Nej“. — „Naa, saa kan jeg igen herse med Eder den hele Dag!“ -- Men naar vi kom springende om Morgen og sagde: „Kjestin', jeg har drømt om det i Nat“, saa var hun ogsaa glad, hun vidste nok, at det gik lettest, naar man var saa optaget af Arbejdet, at man endog drømte om det.

En Lettelse var det ogsaa, at vi talte højt, som Kniplerskerne har talt gennem de lange Tider. Vi talte: „jen — fjerpart jen — halv jen — jen nær jen — fuld jen!“ op til tyve, og naar vi paa den Maade havde naaet en Snes, var i Virkeligheden et Hundrede fyldt. Derimod fik vi aldrig Lov til at synge, som de gamle Kniplepiger gjorde, der boede ved Siden af. En enkelt Gang kom de dog ind og sang med os, og saa blev der hurtig Helgafte. Jeg har senere altid sunget ved Arbejdet, alle de gamle, lange Sange om Kærlighed, som Kniplerskerne synger dem endnu i Dag, og min Mand plejede at sige, at jeg var saa fuld af Sang, at jeg endog kunde sætte Melodi paa en Avktionsplakat.

Naar mange af os rystede for Kjestin', saa rystede vi alle meget værre, naar vi skulde op til Kniplingshandler Hansen i Møgeltønder. Hver Gang vi ingen Traad havde mere, skulde vi derop og have „skaaret af“. Vi rystede, hver Gang vi aabnede den brune Dør, og var glade, naar vi kunde lukke den igen. Naar Kjestin' var med, blev hun budt sidde ned, men vi andre maatte staa. Vi fik aldrig noget, kun en eneste Gang fik jeg en Haandfuld Ribs af ham. Det var, da jeg fik et særlig vanskeligt Mønster. Kjestin' mente, at det var for svært, men Hansen sagde, at jeg var saa dygtig, at jeg vist nok kunde klare det, og saa gav han mig en Haandfuld Ribs. Det var den største Udmærkelse.

Hansen tog vor Knipling, viklede den langsomt om Fingeren, mens han saa den nøje efter. Imens stod vi og rystede, thi Kjestin' havde jo sagt os, at han viklede den om vor Finger og brændte den, naar den ikke var god nok. Saa fik vi den nye Traad vejet af paa den lille Benskaal og kunde gaa hjem med vore Penge. Jeg husker endnu, at jeg for det særlig vanskelige brede Mønster fik 1 Mark pr. Alén.

Det var kun faa Mønstre, vi dengang kendte ved Navn. „Danmarks Hjerte“ kaldte vi „Hejt å Mal“ (Hægte og Malle), et Mønster kaldte vi „Bladmønstreet“, ellers betegnede vi dem som det 24-stokkede o. s. v. Derimod havde vi særlige Navne til de Duge, der hørte med til Skrinet, og dem maa De endelig skrive op, for at de ikke skal gaa med mig i Graven, der er ingen, der husker dem mere. Den Dug, som Kniplingen ligger i, hedder „æ Skrinklud“, den hvide Linnedug, der ligger over den, hedder „æ Stokklud“, og den brogede Dug, der dækker det hele, hedder „æ Høll'klud“, fordi den indhyller det hele. De forskellige Slag er bedre kendte: Overkast, Nederdel, halv Slag Linnedslag, blind Slag.

De gamle Kniplersker kunde sidde med Skrinet paa Skødet, men vi havde altid et Stativ. Jeg ejer endnu et Fodstykke til et saadant Stativ, der sikkert er mindst 200 Aar gammelt. I Fodstykket var der boret et Hul, og deri blev der rejst en Stang, der var indrettet saadan, at Skrinet kunde skydes længere op eller ned

Da Krigen i 1848 udbrød, indtraadte der en fuldstændig Stilstand i Kniplingen. De rejsende Kræmmere, der solgte Knapper for Knappe-magerne i Høstrup Sogn og Kniplinger for os, kunde ikke komme igennem, og alle vi unge holdt op med at kniple, da Kniplingerne alligevel ikke kunde sælges. Min Fader døde den Sommer. Jeg var 10 Aar gammel, malkede to Køer og kniplede noget ved Siden af, men Kniplingerne maatte jeg forære bort. Da jeg skulde konfirmeres, kniplede jeg igen mit brede Mønster for at tjene til en Overdug paa Konfirmationsdagen. Saa holdt jeg helt op. Der var ingen Gang i Knipleriet mere. Fabrikskniplingerne fordærvede Afsætningen. Nogle af de gamle rejste personligt over til Sild om Sommeren for at sælge til Badegæsterne der, men det gav heller ikke meget.

Jeg var 15 Aar gammel, da jeg holdt op med at kniple, og jeg rørte ikke Skrinet, inden jeg var 56. Jeg havde i Mellemtiden syet for fremmede, men nu var jeg ikke moderne nok mere og havde intet at bestille. Samtidig rejste mine to Sønner til Amerika, og jeg kunde ikke stoppe og lappe for dem. Saa tog jeg Skrinet frøm. Min Mand sagde: „Vis, vas, du kan ikke!“ Naboen, for hvem jeg havde luget i 12 Somre, sagde det samme, men jeg kunde alligevel.

Nu er Knipleriet kommet til Ære igen. Mit gamle Skabilkenhoved er blevet filmet to Gange af disse Filmsfotografer, de eneste Danskere, jeg ikke kan lide. De tager med paa Billedet, naar man visker sig under Næsen, og de sender aldrig Billeder, som de lover det.

Hvis gamle Lisette lever til den 2. Juni næste Aar, kan hun fylde de 90 — og hun knipler endnu.

E.

Mordet ved Arnum.

Af H. Lausten-Thomsen.

I første bind af tidsskriftet „Nordschleswig“ 1922 meddeles et sagn fra Vester Højrup sogn i følgende form:

„Stejlager“.

Vest for Arnum ligger der fire huse. De to, der ligger nord for vejen, betegner man som Stejlager. Her har der en gang stået hjul og stjele. Om den sidste henrettelse kan Petersen i Arnum fortælle følgende:

„En mand fra egnen havde solgt stude i Ribe. På hjemvejen tager han ind i Spandekro, hvor han træffer en anden gæst. Denne forfølger kreaturhandleren, slår ham ihjel på den store hede vest for Arnum (i Petersens ungdom var alt land vest for byen hede) og røver hans penge. Så forsvinder han; men mistanken retter sig mod den ukendte. — 7 år derefter vender han tilbage, bliver genkendt af Smeden, overgivet til dommeren, hængt, lagt paa hjul og begravet under galgen. — I den følgende tid kastede enhver, der gik forbi, en sten på graven.

Det var efterhånden blevet en fast skik. -- Endnu i begyndelsen af 19. århundrede lå der en stor stendynge på det gamle rettersted.“

I dagbladet „Vestkysten“ fandtes i fjor en lille artikel „Et Mord ved Arnum 1673“, undertegnet P. L. Cl. (førstelærer Clausen i Arnum), der indledes: „Lidt vest for Arnum by ligger ved vejen efter Spandet nogle ejendomme, som kaldes Fogager. Her skal for mange år siden være begået et mord. Egnens ældste folk ved endnu at fortælle derom, men forklaringerne er noget forskellige“. Derefter anføres en udskrift af Hviding herreds retsprotokol, enslydende med, hvad J. Fausbøl har meddelt i „Minder fra Agerskov Sogn.“

„Hendrik Hansen Auxgaard stod i Dag den 22. September 1673 inden Tinge og klagede, at hans salig Broder Nis Hansen i Langelund (Agerskov Sogn) i Dag 14 Dage imellem Mandag og Tirsdag om Natten er myrdet paa Arnum Mark og begærede Forfindelse af Fogden, hvorledes han den Sag skal for-

følge. Fogden fandt det for otte Sandcmænd, hvorpaa Hendrik Hansen i Dag for første Ting lyste for otte Sandemænd.

Seks Mænd vandt, at de den 10. September havde været paa Arnum Marked og besigtiget et dødt Menneske. Det befandt, at den Døde havde fem dødelige Vunder og Saar. De tre deraf var ovenfor hans højre Øre, det fjerde ovenfor hans højre Øje og det femte Saar var neden under hans højre Øre, hvilket var indstungen med en Kniv, og var han ganske nøgen undtagen to graa Strømper og sine Sko, og var han paa den højre Side i Hovedet ganske brun og blaa, saa han af slige Vunder sit Liv maatte tilsætte.

Efter at Hendrik Hansen den 6. og 20. Oktober havde gjort første og andet Krausel, har han i Dag den 3. November gjort sit tredie Krausel til de otte Sandemænd: at gøre deres Toug udi i den Sag med hans salige Broder, som er myrdet paa Arnum Mark og derfor i Dag begær Fylling, hvorfor Fogden tilkender Sandemændene deres Toug at fyldestgøre, som de for Gud og Øvrighed agter at forsvare, som saa ogsaa skete paa efterfølgende Maade:

Efter som Hendrik Hansen inden Tingene haver klaget, at hans Broder, salig Nis Hansen af Lange-lund sidst forleden imellem den 8. og 9. September er myrdet paa Arnum Mark, og han den 10. dito er synet, og han havde fem dødelige Vunder, som Tingsvindet af Hvidding Herredsting den 22. Sep-

tember 1673 indeholder, som ogsaa erfares af Tingsvinder, udstedt Nør Rangstrup Herredsting den 21. Oktober af Nis Hansen Løit i Spandet Kro, og da lod forb. Nis Hansen Løjt nogle Trudselsord falde og formente den anden, som død blev, at han ikke maatte drage hjem fra ham, og de to sad ene i Kroen, og Nis Hansen Løit har brugt Trudselsord, ligesom han er lovlig stævnet til Tingene og hverken er mødt eller ladet møde, hvorfor Sandemændene sværger Nis Hansen Løit et fuldt Mord over; hvilket de med opholden Finger og høieste Ed bekræfter.“

Først den 6. juli 1674 falder følgende dom:

„Jeg, Herredsfoged, gør herved vitterligt, at for mig har været i Retten den fattige, syndige Fange Nis Hansen Løit, som ifølge Eftermaalsmandens Klage, de seks Mænds og Sandemændenes Toug er svoren for fuld Mord, Og da han er bleven anholdt, fængslet og pinligen forhørt, saa har han ikke alene vedgaaet den morderiske Gerning men bekendt, at han har forøvet Tyveri, hvorfor jeg herved dømmer Nis Hansen Løit udi Skarpretterens Haand, først stejle ham fra neden opad, derefter Hovedet at afhugge fra Kroppen, at skille og sætte paa Stejle; og for sit Tyveri en Galge at sætte og siden Kroppen paa Stejle og Hiul at lægge, samt sit Gods være forbrudt, halvt til Kongen og halvt til den Dødes næste Arvinger.“

Også overfor mig har en meddeler talt om Fogager, ikke om

Stejlager; men det er overordentlig interessant at få den historiske sammenhæng frem, der skjuler sig bag den ejendommelige skik at kaste sten i dyngge på et mordsted. En ganske lignende skik af kun et par menneskealdres afstand fra vor tid kendes fra nordligere egne i Jylland, hvor der kastes sten på det sted, en engelsk ingeniør kom

af dage, og alt taler for, at det på en eller anden måde er samme tro, der ligger bagved, når man i Møgeltønder har kastet kviste på Barbaras pold og sagt: „Fy, Barbara.“ Det må være noget med, at man jorder morderen eller den myrdede ved at kaste sten til høj over ham; men helt klar er sammenhængen vist ikke endnu.

Nogle sønderjydske Planter, deres Navne og deres Stilling i Folkloren.

Af Axel Lange og Chr. Seeberg.

Arctium — Burre. Denne store, grove Plante er velbekendt, navnlig ved de mærkelige Kurvdækblade, som hver ender i en lille Krog, der gør, at de afrevne Kurve let hager sig fast i Folks Klæder eller i Dyrenes Haarklædning. Det er en yndet Leg mellem Børn og unge Mennesker at bombardere hverandre med disse afplukkede Kurve. Der er fire Arter af Planten her i Danmark, hvilke alle ogsaa findes i Sønderjylland. Navnet udtales her i Landsdelen som Borrer. Af andre Navne skal anføres Tårnskræp, muligens en Forvanskning af det kendte Tordenskræppe. Et Udtæk af Burrens Rod er i udstrakt Grad bleven anvendt som Haarvand. Om en Kvinde, hvis alt for paatrængende Kærlighed man ikke kan blive fri for, siger man misbilligende: „Hun klæve som Borrer“; derimod er det godt, naar Venner „holder sammen som Burrer.“

Artemisia — Bynke. En af Arterne: *A. maritima*, Strand-Malurt, er en kendt Strandplante, hvorimod Arten *A. campestris* findes paa Diger, tørre Vejskrænter o. l. Steder. Bedst kendt af de vildtvoksende er *A. vulgaris*, Graabynke, en rigtig Landsby-, Dige- og Landevejsplante, hvis kraftige Skud Ungdommen bruger som Krigsvaaben i deres Kampege. Fra Als angives Udtaleformen Bynge, fra andre Steder Bone, Greboon, Griboon og fra Angel: Bonner. Ellers er *A. absinthium*, Malurt eller Have-Malurt den Bynke, som Befolkningen er mest fortrolig med, fordi den er bleven brugt og fremdeles bruges i Folkemedicinen. Den sættes paa Brændevin, for at fremstille en Bitter, der nydes som mavestyrkende Middel, medens Kurvene afplukkede og rørt ud i Sirup gives Smaabørn som ormfordrivende Middel. Den træffes hist og her i Landsdelen forvildet fra Dyrkning. Navnet udtales i Sønderjylland paa forskellig

Maade, følgende Former anføres: Mahlurt, Målert, Målurt, Målut, Målyrt, Måløt og Måløwt. Ogsaa *A. abrotanum*, Ambra, kan vi faa Lejlighed til at hilse paa ved vor Vandring ad Landevejene; kaster vi blot et Blik ind i Bøndernes Have, vil vi se den som en tæt, finløvet, buskagtig Plante; her er den fra gammel Tid bleven dyrket og benyttet i de duftende Urtekoste, som Bønderkonerne havde i Haanden, naar de gik til Kirke. Den er da ogsaa sine Stedør kaldt for Lugtgrønt og Lugturt. Navnet Ambra varieres meget stærkt; fra Sønderjylland kendes Awerod.

Efter B. F. Dahl og Hammer skal Ordet Malurt betyde Urt mod Møl og altsaa kendetegne, at dens stærke Lugt kan fordrive Møl. Kendt er Udtrykkene „saa bedsk som Malurt“, „at dryppe Malurt i ens Bæger“ og „tømme Malurtbægeret“, der alle skal forstås i overført Betydning Alle-rede i det gamle Testamente findes Malurt kendetegnet som Symbol paa Trængsler, Nød og Elendighed baade af aandelig og timelig Art. Her-hjemme har baade Malurt og Graabynke haft deres Plads i Overtroen, da de afgav gode Midler mod forskellige Slags Hekserier. Saaledes fortæller H. F. Feilberg i sin jyske Ordbog, at man St Hansaften stak Graabynker i Tagskægget over Døren alt imens man sang:

„Gråbounen bær så grøn en Top,
Ja, nu har vi vort Blus brændt op.
Vi sætter Gråbouner over jer Dør,
at ikke Djævelen skal komme jer nær.
Vi sætter Gråbouner over jert Lej',
I ligge og sove i Herrens Frej“.

Vokser der særlig megen Malurt paa ens Mark, er det Varsel om Uheld.

Convolvulus arvensis — Ager-Snerle. Krybende henad Jorden mellem lave Planter helt ud til Landevejens Kant, ja, op i dennes Grusbunker, eller, hvis den kommer i Nærheden af ranke, stive Planter og Gærdestaver, slyngende sig op ad disse, finder vi Ager-Snerlen i de fleste Egne af Landet, i Sønderjylland dog væsentlig kun i den østre Del. Dens Voksemaade, navnlig dens Opadstræben, samt dens smukke hvide, tragtformede Blomster, har givet Anledning til en lang Række Folkenavne. Snerle er vel oprindeligt det samme Navn som Snerre, i ældre Skrifter finder vi hyppigt det sidste Navn anvendt paa Convolvulus, udtalt: Snerre, Snare, Snæreblomst osv. her fra Sønderjylland kendes Snaar, Snærel (Als), Vinde eller Vinne; disse Navne sammen med mange andre f. Eks. Ræveløg, Ræveløv, Rævestreger, Redeløg Rebeløg o. m. a. angiver, at Planten har slyngende Egenskaber. De sidstangivne Ord kan nemlig fornuftigvis ikke have Forbindelse hverken med Ræv eller Rede, men derimod med det tyske Ord for Ranke: Rebe. Mærkelig nok synes Navne af denne Art ikke at være kendte i Sønderjylland, hvorimod

Jomfrusærk, Marias Særkærme, Vor Frues Manchetter, Soldaterhat, og det mere prosaiske Navn Pespåt kendes, ligeledes kendes Jordhummel, hvilket Navn vistnok kun skal understrege, at den har de samme slyngende Egenskaber, som Humleranken er i Besiddelse af. At Planten før i Tiden skal have været brugt ved Tilberedning af Øl kan næppe tænkes. Convolvulus, især den storblomstrede Gærde-Snerle, har før i Tiden været brugt til Slyngplante over „æ stoe Dør“, som den meget sjældent benyttede Hovedindgang kaldtes.

Galium — Snerre. Af denne Slægt har vi mange danske Arter, forekommende ved Vejkanter: *G. verum*, Gul Snerre og *G. mollugo*, i Hegn og Haver: *G. aparine*, Burre Snerre, i Eng og Mose: *G. palustre*, *G. boreale* *G. uliginosum*, i Krat, saaledes ikke sjældent i Sønderjylland: *G. silvestre*, og paa Heder: *G. hircynicum*. Bedst kendt er vel nok Gul Snerre og Burre-Snerre.

Navnet Galium kommer af det græske Ord Galion=Løbe, og det er givet til Planten, (maaske særlig *G. verum*), fordi den, sat til Mælken, faar denne til at løbe sammen. Botanikeren Viborg gav den 1793 i Samklang hermed det danske Navn Melkløbe, hvilket dog ikke har formaaet at fortrænge Betegnelsen Snerre. Navnet Snerre, ogsaa skrevet eller udtalt Snarre, Snerje, Snære osv., passer vel bedst til Burre Snerren, for denne enaarige Urt vokser hurtigt frem, klatrer med sine rutornede Skud op mellem andre Planter, hager sig fast til disse og filtrer og snærer dem sammen. Dens Frugter har talrige Krogbørster og fæster sig derfor med Lethed i Folks Klæder og i Dyrenes Pels. Frugterne selv eller hele Planten kaldes derfor ogsaa i Sønderjylland, saavel som i det øvrige Land, Dejnlus, Prææstlus, Frakklus, Bejler eller specielt i Sønderjylland Klæwlus. Gul Snerre kaldes meget poetisk Marias Sengehalm, Jomfru Marias Sengehalm, Marias Sengefoer o. a. l. Navne, den forøvrigt deler med andre Planter. I Viborg Egnen hedder den Honningblomst og nærbeslægtet hermed er det sønderjydske Navn Mjødøwt. Endelig kaldes den Trættegræs, Galurt og Klammerurt, i al Fald det sidste Navn er ogsaa givet til andre Arter af Slægten. Til dette Navn knytter der sig en gammelkendt Overtro om Planten. Simon Paulli skriver 1648 derom: „Bønderne her i disse, saavel som ogsaa i andre Lande, hafue den vrang Meening oc Tro om denne Urt, at om nogen er i noget Gilde, Giestebud eller Værskab, oc denne Urt blifuer lagt under hannem, saa at hand sidder paa den, indtil den blifuer varm, da skal den samme som sidder paa den strax komme i Klammerij'. Det samme troe de ogsaa at see, om man vil legge den paa en Kackelofn til den blifuer varm, oc begynder at ville gifue Røg fra sig, da skulle huer anden aff dennem, som i Stuen ere tilstede, endeligen komme til at dragis udi Haare oc slais“. Denne Overtro kendes ogsaa i lignende Form hos vore nordiske Naboer, i hvert Fald i Sverige. En Udredning af Grunden til Navnet Klammerurt

skal ikke forsøges, selv om dette kunde være af Interesse. Det maa være nok at nævne, at Linné et Sted udtaler, at det snarere er Rusen, som følger paa Gæstebudet, der foraarsager Slagsmaalet, end den Gul-Snerre, som er strøet paa Gulvet.

Hypericum — Perikon. Denne Urt hører ogsaa til dem, som Befolkningen tidligt har været opmærksom paa, har benyttet som Lægemiddel og i Husholdningen, har givet Navne og skabt Overtro om; og selv om den nu maaske ikke mere bruges som Medicin, saa benyttes den dog i udstrakt Grad i Likør- og Bitterfabrikationen samt til at „sætte paa Snaps“. Anvendeligheden hertil skyldes et bittert Stof, som findes i de gule Blomster endog i disses Knoptilstand saavel som i de nyansatte Frugter; dette Stof farver smukt rødt og virker ogsaa af denne Grund tiltalende. Perikon kaldtes i tidligere Tid St. Hans Urt og St. Johannes Urt, svarende til det tyske Johannis Blut, og gammel Overtro fortæller, at den er „oprunden af Johannis Blod, da han blev halshugget“. (Johan Paulli 1761). Endvidere er den bleven kaldt Blodblomster, dette Navn er naturligvis som de foran anførte, givet paa Grund af det røde Farvestof, Blomsterne indeholder. Dens bitre Smag har givet Anledning til Navnet Jordhumle, hvilket i Sønderjylland udtales Jordhummel, og dens Anvendelse til at sætte paa Snaps har affødt Brændvinsblomm. Der findes 7 Arter her i Danmark, hvilke alle har tydeligt Slægtspræg og altsaa let erkendes som Perikon Arter. Den bedst kendte og mest benyttede er Prikbladet Perikon, selv om Firkantet Perikon i nogle Egne af Landet, saaledes i visse Dele af Sønderjylland, er den almindeligste.

Salva guardia.

Af J. H a n s e n, Hostrup.

Naar i gamle Dage en Hær opslog sin Lejr i en Landsdel, søgte Godsejere, Landsbyer og hvem der kunde at sikre sig mod Overlast og Plyndringer ved at udbede sig en saakaldt „Salva guardia“ hos Hærføreren — naturligvis — mod at yde en passende Betaling. „Salvagarden“ bestod oprindeligt i en Troppeafdeling, som blev indkvarteret hos Ansøgeren og som saa skulde beskytte ham og hans Ejendele.

Senere traadte Beskyttelses-Breve i Beskyttelses-Vagten's Sted; men ogsaa disse beholdt Navnet „Salvaguardia“.

I Hostrup Kirkes Regnskabsbog findes blandt Udgifterne for Aarene 1647—1660 følgende Optegnelse: in der Kriegszeit eine Chur. Brand. Salvag. 6 Mark (lybsk)“.

Kirkeregnskaberne revideres ellers hvert Aar, men fra 1657—1660 maa Tiderne have været saa urolige, at man først har kunnet holde

Revisionen den 16. Juni 1661. Det var jo i Svenskekrigens Dage, da brandenborgske og polske Tropper ogsaa kom herop til vore Egne som Danmarks Forbundsfejer. Som det ses, har Hostrup Kirke forskaffet sig en „Salvagarde“ hos den kurfyrstelig - brandenborgske Arme, vistnok i Efteraaret 1658. Desværrer forefindes Dokumentet ikke mere; det et vel brændt sammen med Præstegaarden i Aaret 1734. Men maaske man andendets har været heldigere, saa Ordlyden af en saadan Salvagarde kunde blive meddelt her i Maanedsskriftet. Den skulde jo helst stamme fra vor Landsdel.

En Salvagarde var enten haandskrevet fra først til sidst eller ogsaa var den trykt som et Skema, der saa udfyldtes med den beskyttedes Navn og særlige Bestemmelser for det enkelte Tilfælde. I „Zeitschr. der Ges. f. Schl.-Holst.-Laub. Gesch.“ 22. Bind Side 285 ff. er en Salvaguardia meddelt efter Ordlyden, undertegnet af Kurfyrsten selv og udstedt den 13. Okt. 1658 til Fordel for Præster, Lærere og andre gejstlige Betjente i Frederiksstad. Denne Salvagarde er et trykt Skema med haandskriftlig tilføjede Bestemmelser, saa den Hostruper vel har været af samme Slags.

Gamle Bryllupsskikke paa Als.

Ved H. P. H a n s s e n .

Efterfølgende er nedskrevet til mig af en gammel Bønde i Notmark for 45 Aar siden:

„Et par Dage før Brylluppet begynder, er der stor Forberedelse med at slagte, brygge og bage og med, at dreje en Loe, hvilket sidste er overdraget til fire saakaldede Skænkepiger, der gaar omkring ved Bønderkonerne og laaner Sengelegener, der bliver syet sammen i saa stort Omfang, der kan overdække det øverste i Loen og ned ad Siderne og maa udstafferes med Gran og Blomster, og for den øverste Ende Brudgoms og Brudens Navne indkranses med Grønt, som Alt tager sig smukt ud. To andre Piger er der som har Navne af Strøpiger, som har deres Plads

overfor Brudfolkene Bryllupsdagen og skal besørge Kaffe og Punchskænkning til Gæsterne om Aftenen undtagen Brudfolkene og dets Følge, som er overdraget til Dækkekonerne; det er to Koner som besørger al Borddækning i alle Værelser. Der er en Mand til Skaffer, der sætter al Mad paa Bordene og forresten ordner det Hele; Ridesvendene og Skænkepigerne bærer frem, en Kogekone der har en Del Medhjælpere, som bærer Navne af Køkkenkoner, Skafferen og Kogekonen hviler det meste paa, Skafferen med Opvartning og Kogekonen med Madlavning; saa er der en Fadkone, der besørger Opvaskningen. Onsdag Aften kommer een Pige fra hver Gaard i

Byen med Mælk og bliver beværtet, til de gaar syngende derfra om anden Dag. Fredag møder alle de Indbudne og Gaardmændene med Kusk og Vogn og een af deres Piger og hvem der har een eller to af deres større Børn, og Toget gaar for sig til Kirke, første Vogn med blæsende Musik, derefter Ridesvendene, Bruden med Brudesmykkerne, Brudgommen med sine Medfølgere, saa Brudføreren, dernæst Strøpigerne og saa de andre Vogne med Gæster, som ønsker at tage med, og som Slutning Skafferen med en tre à fire Skaffesvende. Hvad der angaar Kirken, tror jeg nok, er skreven før og vil jeg altsaa forbigaa.

Men jeg glemte helt Torsdagen, den saakaldede Brudesengsdag, hvor alle de Indbudne da møder hen imod Middag, Manden og sin Kone eller og een af Pigerne og de mindre Børn med Skik en Skinke, lidt Smør, nogle Æg og een eller to Høns. Retterne den Dag er Sigtekage, Sødsvelling, Plukkefink, Blodpølse og Vin, Kaffe og Punch og til sidst varm Skænk samt Dans, hvortil Byens Ungdom er indbuden, det vil sige paa de Steder, hvor der er indbudt.

Nu optager jeg igen Traaden og Brudfølget i Kirken. Der synges først et Salmevers, saa Vielsen og atter et Vers. Naar Vielsen er til Ende, gaar Skafferen med sine Svende ud og til Vogns hjem, medens det sidste Vers synges. Svendene med Flaske og Glas maa være tilstede ved Hjemkomsten og skænke de Ridende og Kuskene

ikke at forglemme og Skafferen for at paase, at alle Borde er i den tilbørlige Orden. Musikken spiller og alle Ridende og Kuskene forføjer sig væk med Heste og Vogne. Nu maa Skafferen føre dem an, der skal have Plads i Brudehuset, især nærmeste Familie og Udenbys, der æres mest, og saa fremdeles i alle Værelser. Der nydes først et lille Stykke Sigtekage og en Dram, saa frembæres Suppe og Høns, derefter Kød og Vin i Mængde, saa Risengrynsgrød og til Slut Flæskeskinke. Musikken spiller i alle Værelser, under hver Ret. Der bliver udbragt mange Skaaler, først Brudeparrets Brudsmyskernes, Medfølgernes osv. ledsagede af blæsende Musik. Nu er Humøret oppe i alle Værelser, Loen ryddes ud, og Dansen begynder, Gæsterne fjerner sig efterhaanden om Natten, tilsidst ogsaa Brudfolkene, nu er det kun om at gjøre at faa forsvarlig lukket for sig, thi Skænkepigerne lurer om Morgenen efter Lejlighed med Musik i Spidsen at overraske Brudeparret med en saakaldet Potte med kun een Skee i. Indholdet er vel noget lignende Mad, som en Barselskone faar; faar de ikke bragt den til dem, forestaar dem en drøj Tour ved anden Dags Bryllup, der holdes paa Søndag; da gaar det med en Række Vogne i Kirke, og Musikken spiller ved Hjemkomsten. Der faaes ved Bordet de samme Retter med Undtagelse af Risengrød. Begge Dage gaar Tallerkener rundt for at indsamle, den første til de fattige, den

anden til Kogekonen, den tredie til Jordemoderen og den fjerde til Musikanterne, der spiller ved alt dette. Ridesvende, Skaffesvende og alle Bestillingspiger sidder den Dag til Bords i et Værelse sammen, Brudfolkene og deres Omgivelse gaar ud til dem, naar den sidste Ret er serveret, og faar deres Stole udbragt; imens ordnes et lille Bord ude i Gaardsrummet og 4 Stole. Vi antager nu, de ikke har bragt den omtalte Potte og de 4 Piger maa ud og sætter dem til Bords, saa faar de den Potte, de har forsmømt, i en lille sort Gryde sat i et stort Trug, og den bliver med Musik i

Spidsen i Procession bragt til dem, og det regner af alle Gæster, der er ude at see til, over dem med Vitligheder, nogle vil forbedre den med Brændevin, en anden med Høsehoved til Efterkost osv. Der danses igen om Natten. Mandag Formiddag kommer alle Bestillingsfolk og tilbageordner det Hele, og alt er forbi.

Til Slutning bemærkes, at der er store Forandringer ved hvert Sogns Skik, men jeg gaar kun løs efter min egen, der blev holdt den 17. Juni 1853 og var den sidste i Sognet af den gamle Slags.

SAMPLEREN.

Indbydelse til Bryllup.

God Daw aa æ Framgul!
Æ her mer' a æ Folk?
Æ skuld hjels fra Far å Per Sass
å Mor og Hjule As,
om I vild' vær så goj å kom te Kost
aa soet Synda å Krag-Månda,
hvad Dåtum det blyvver, kan I sjel
reggen ue.
Fedt å Flæsk det hær vi it,
Smør å Brød, det fær I it,
I kan faa en Hoben davle Kaal
å en Tynd Øl eller to.
Å Velbekommens dem, der sidder
overst
ved æ Bruj å æ Brøggom,
det æ saa'n som æ å Dæ å Per
Skræp.
No må I it forsmaa mit Boj.

Christ. Hansen, Flensborg.

Jeg skulde hilse fra min Oldemors Mors Most, om du vilde være saa god at komme til Bryllup i Morgen. Ost og Brød, det har vi ikke,

Smør og Kage, det faar I ikke, men I skal faa fire andre gode Retter, frembaaret i fire sorte Sætter: Det første det er Krie, Æggehvie og Storkskidt, det er den hvide Ret. Det andet, det er Safran, Æggeblomme og Barneskidt, det er den gule Ret. Det tredje, det er Beg, Tjære og Ilderskidt, det er den sorte Ret. Det fjerde det er Istebond, Pøls' og Patte, det er den lange Ret. — Det første Hus, I kommer til, det er lill' Hans's paa Enden. Der staar en Hund og letter paa Halen. Der skal I ind. Vil I saa vær saa god at staa mig Budet til. I maa hellere putte Sten i Lommen og bliv' hjem, som komm'.

J. Bogh, Døstrup.

Vrøvleremse.

Jeg naadige Frue skal hilse dig naadige Frue fra den naadige Frue, at vor Kat har faaet Killinger med himmelblaa Øjne, palmegult Skæg,

søgrønne Forpoter og rødbedrøde Bagben og en staalgraa Hale.

H. Sandkamm, Stolbro

Indbydelse til Barsedaa (Ugedagene).

Æ skal helsen fra Far aa æ Månda
å fra Mor aa æ Tiesda,
om I it vild' vær så goj aa æ Vonsda
å kom aa æ Torsda
å drik et Kop Kaffe aa æ Freda,
for æ Præst vild' kom aa æ Løvda
å døf æ Barn aa æ Synda.

P. Eskildsen, Følstedskov.
(ligelydende fra Sølsted og Østerby Mark).

God Dav, æ skuld' helsen fra Far
aa æ Månda

å fra Mor aa æ Tirsdag,
om I it vild' kom aa æ Vonsda
å drik et Kop Kaffe aa æ Torsda,
for det var æ Mening aa æ Freda,
hvinne æ Væer var i godt aa æ Løvda,
te æ Baen skuld' i Kjirk aa æ Synda.

Mette Bøgen, Østerby.

Æ sku helsen fra Madammen aa æ
Månda,
om I vild' vær sa goj aa æ Tirsdag
å kom aa æ Vonsda
å drik et Kop Kaffe aa æ Torsda,
det kan vær aa æ Freda,
hvinne æ Væer var i godt aa æ Løvda,
så ska æ Barn kristnes aa æ Synda.

I. Hansen, Møgeltønder.

Ugedagene.

Månda å Tirsdag da sad den Kjælling
å spand',
Vonsdag å Torsdag da hæsped hun
å tvand',
Freda å Løvrda da bar hun Spindet
hjem,
å Synda under Messen da drak hun
op hind Løn.

Ellen Petersen, Haderslev (fra Jels).

En Bøn.

Der fortælles om et gammelt
Ægtepar, som om Aftenen var gaaet
i Seng uden at have faaet Døren alt

for godt aflaaset, at de blev forstyrret i deres Søvn, ved at noget begyndte at trampe paa Gulvet i Stuen ved Siden af Alkoven, hvor de sov. Nogle Gavtyve havde nemlig faaet lukket en Gedebug ind i Stuen til dem. Konen vaagnede først, og ved at se de lange Horn og de gloende Øjne, vækkede hun Manden med Tilraabet: „Bej Far!“ Manden blev imidlertid lige saa forskrækket og skyndte sig at sige: „Nej, bej do Mor!“ Og nu begyndte Konen med grædende Stemme: „I Jesu Navn gaa vi til Bord at spise og drikke paa dit Ord!“

Anna Knudsen, Skeldevig.

Regnbuen.

Ræen, Ræen, Ræenbow,
ræen i alle Skov,
ræen it aa mæ,
så vil æ vær goj ved dæ.

Christine Staugaard, Kværs.

Fra Mjolden Færggaard.

Ejeren af Færggaarden i Mjolden var barnløs og henvendte sig derfor til Slægtningen Thyge Hansen i Hundegad, Skærbæk Sogn, for at tage dennes Søn Christen til sig. Christen Thygesen var født 1753 og kom i sit tolvte Aar til Færggaarden, hvor hans Opførelse var saa mønsterværdig, at Onklen efterlod Færggaarden med Formuen til Christen, der saa skulde drive Færgeriet videre. Det var ogsaa Hensigten; men en Nat blev Christen Thygesen tvungen til at færgen en hvid Skikkelse over Aaen; det skræmmede ham, saa han solgte Færggaarden og flyttede til Nørre-Skærbæk.

Christen Thygesen Petersen, Dæstrup.

Herremanden fra Holbæk. På Holbæk Hede, Nord for Gånsager, har der engang for mange Tider siden ligget en Herregård, som hed Holbæk. Det skete engang, at Herre-

manden derfra blev urede med en Herremand nede fra Hønning, og det fortælles, at de begge på samme Tid drager ud for at brænde hinanden inde. Nu træffer det sig sådan, at den ene rider østen om Gånsager, op ad æ sønde Drøwt, og den anden vesten om, ned ad æ Ga'e; det var midt om Natten, og de hverken så eller hørte hinanden; de drager roligt videre og brænder begge Herregårdene af. Men på Hjemvejen mødtes de ved æ Røj, og der sloges de, til de blev der begge. Siden den Tid sagde Folk, at det spøgte: hver Nat kom begge Herremændene ridende hver fra sin Side hen til æ Røj, den ene helt sort, den anden med udslagen Kappe, og han var gloende rød.

Det var vist i 79, at Peter Oblings brændte; så må det have været i 80 at de fik bygget en ny Gård. Den lå i æ Græjsgård, lige ved æ Ga'e. Nu traf det sig javn sådan, at æ Forstow kom til at ligge netop der, hvor Holbæk Herremand kom ridende om Natten — det var jo en af de gammeldags Forstuer, der går igennem hele Husets Bredde. Noget efter delte de den her Forstow i to, de vilde have den ene Ende til Sovekammer; men nu blev det helt tomme med Spøgeriet: Herremanden skulde jo igennem Sovekammeret, og de kunde ikke få Ro om Natten. Der var en grov Høtte over det. Til sidst fik de for Råd, at de skulde strø Hørfro over hele Forstuen; det gjorde de så, og siden den Tid mærkede de ikke noget til Herremanden.

Pjat var det jo, men bange var vi ligegodt. Gamle Jens Bejer fortalte mig så meget om Holbæk Herremand — jeg var sådan et lille Kna'f-menneske dengang — og han gjorde mig så ræd, at jeg knap turde vove at passe Kreaturerne oppe på Holbæk Hede.

De snakkede også om, at det ikke var helt rigtigt ved æ Skrofhy;

en kunde høre Musik derfra, uden at der ellers var noget at mærke. Det blev naturligvis også sat i Forbindelse med Herremanden. Dengang Jens Clausen Barsballes var brændt, vilde Jens Clausen bygge igen ved æ Skrofhy, men hans Kone vilde ikke, så bange var hun for Spøgeriet. Sådan gik det til at Gården — det er den, Peter Højer nu har — kom til at ligge hvor den ligger*.

Efter Hans Lund, Gånsager, ved A Bjerrum.

— — —
Ild hensat. For mange År tilbage stod der mellem de to Klostergårde i Gånsager en mægtig stor Ask. Gårdene lå tæt op ad hinanden, og Træet stod lige i Skellet mellem dem — lige ud for æ Vindegå**) til den nordligste; ret en store en var det, med en køn, bred Krone. Det blev fortalt, at når det Træ blev hugget om, skulde begge Gårde brænde. Men det kom nu ikke til at passe, for i 76 — var det vist — da blev den nordligste af Klostergårdene brudt ned, og Ejeren af den anden købte Jorden, den lå på; kort Tid efter byggede han en ny Lade, og for at få Plads til den, lod han Asken hugge om. Men Gården brændte ikke, den blev stående, helt til den faldt om af sig selv.

Efter Hans Lund, Gånsager, ved A. Bjerrum:

— — —
Hensat Brand. I Kirkegaardsdiget ved Sommersted Kirke staar der en gammel Ask. I Folkemunde paastaas der, at den Dag den fældes vil Sognets tre Herregaarde — Refsø

*) Denne Meddelelse stemmer overens med en Bemærkning i Schröders Topografi: „Nahe am Dorfe, gegen Norden, liegen 2 kleine Hügel. Skrovhöhe genannt; manche der Einwohner glauben oft eine liebliche Musik aus diesen Hügeln hervortönen zu hören, aber ohne eine sich darauf beziehende Sage angeben zu können“. — Schröders folkloristiske Meddelelser bærer ellers ofte Præg af Vilkårlighed; det kan derfor have sin Værdi at få konstateret, at en Meddelelse som denne virkelig har Rod i Traditionen.

**) Haveanlæg ud for Stuehusets Vinduer

— Taagerup (Taabdrup) — Staugaard — brænde. En Gang begyndte man at save i Træet, og straks kunde man se Røg fra de tre Gaarde.

Søren Hagen, Uge.

Hestehovedet paa Hedsgaard.

For mange Aar siden rejste en rig Købmand fra Flensborg til Nordslesvig og forsvandt i Bredevad Egnen; han havde været sidst i Bredevad Kro. Paa samme Tid kom en herreløs Hest til Hedsgaard. Manden paa Hedsgaard beholdt Hesten. Men efter at Hesten var død, laa der altid et Hestehoved paa Loftet; lige meget hvor de smed det hen, saa var det der endda; blev det endog begravet, kom det dog altid op paa Loftet igen. — Det er aldrig blevet opklaret, hvor Købmanden er blevet af. Men for nogle Aar tilbage er der fundet et Mandsskelet i Nærheden af Heds i en Sandkule. Der er naturligvis ingen, der ved, om det hænger sammen med Købmandens Forsvinden.

Arnold Knudsen, Bylderup.

Et Varsel. I Slutningen af 1820 erne er der hædet iølgende for min Oldefader, som var en Søn af Gaardejer Jep B. Jepsen i Mellerup, Bjøl-

derup Sogn: Han og hans Fader skulde en Aften hen til Naboen i Besøg, og for at gaa en lille Gangevej fra Gaarden benyttedes en Gangsti til Gaden. Udgangen til Gaden gik gennem en Laage ved Hjørnet af et Baghus. Da de hen paa Aftenen vilde gaa den samme Vej, kunde de ikke komme igennem Laagen og maatte efter længere Forsøg gaa Vejen udenom Gaarden. En kort Tid efter blæste Baghuset om og dækkede fuldstændig den omtalte Laage, saa Gennemgangen var helt spærret.

Anna Jepsen, Tønder.

En Spøgelseshistorie. I Hørup Præstegaard paa Als tjente der en Pige, som ikke var bange for noget som helst. En Aften sendte Præsten hende op i Kirken efter Bibelen. Men samtidig fortalte han en af Karlene, at hun skulde derop. Karlen gik, skyndte sig op i Kirken, tog et Lagen om sig og stillede sig op foran Alteret. Da Pigen kom ind, sagde Karlen med grov Røst: „Kys mine Fødder, for jeg er Paulus!“ Pigen vendte sig hurtig omkring og sagde: „Kys do min Eend, for æ Mett!“

Carsten Mylin, Rørkær.

Tønder Amts Centraltrykkeri

Østergade 40

Indeh. P. Andresen

Telefon 141

Bog- og Akcidenstrykkeri
Formularlager - Bogbinderi

Ole Bole

Seminarielærer Cl. Eskildsens
nye A. B. C. og Oles første Læse-
bog er udkomne

og faas i

Hans Beck's Boghandel
Tønder.

Piano-
bygger

Forlang Tilbud fra
J. B. Jepsen, Tønder

Pianoer, Hus-Orgler, Noder, Grammofoner

I VESTSLESVIG

bør man læse

VESTKYSTEN.

Indmeld Dem i

«Historisk Samfund for Sønderjylland»

Bil-

Traktor — Motor — Maskin

Smøre-

Olier

Fedt, Vognsmørelse, Gear-
kasseolie og Drivremme

kun Ima Kvaliteter

CARL BORCH

Tønder

Telf. 44

V. J. LUND

Bogbinderi og
Protokolfabrik

TØNDER

Østergade 40

Over Gaarden

Alt Bogbinderarbejde
udføres hurtigt og solidt.

Husk at bestille

„Sønderjydsk Maanedsskrift“